

Maksim Gorki: **MATI** SOCIALEN ROMAN

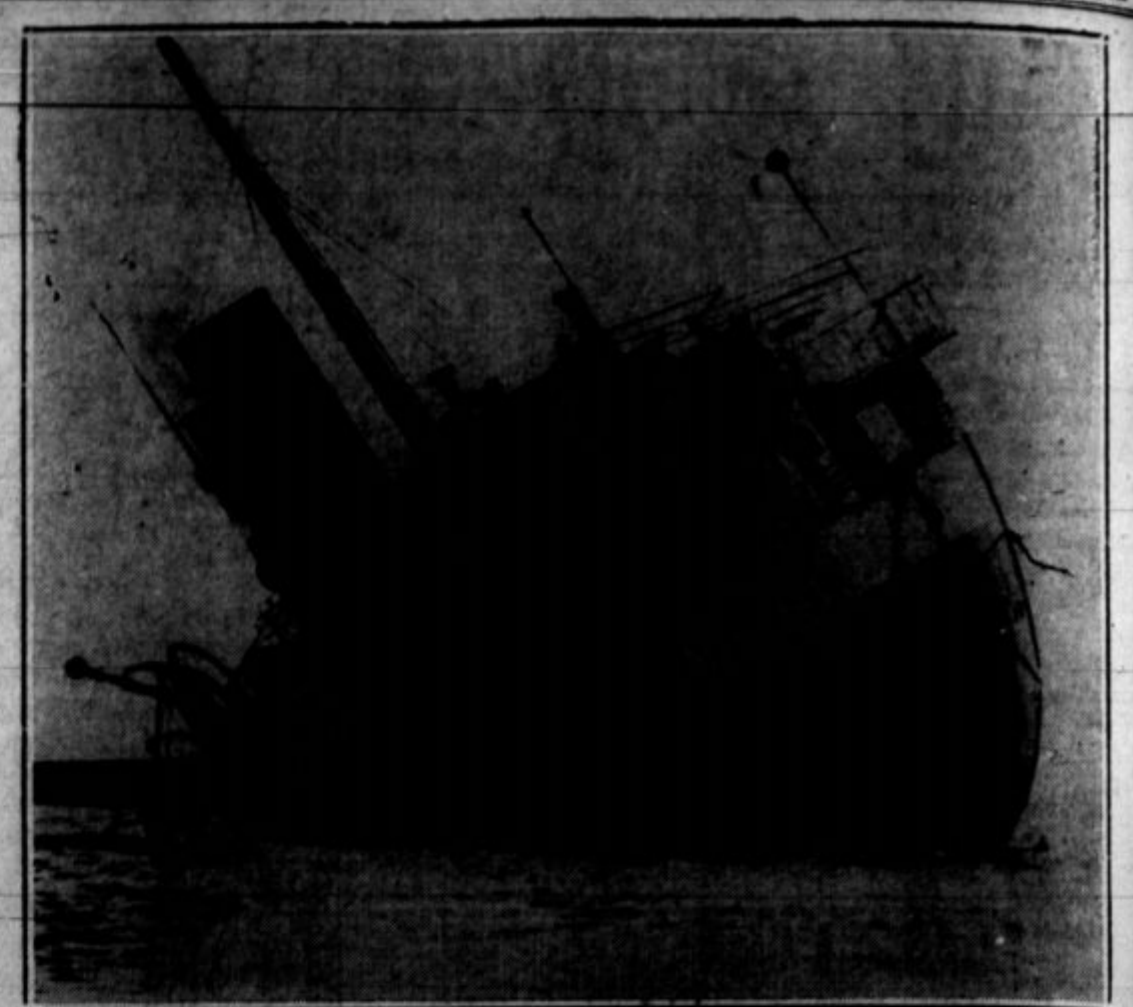
Mati je sedla nasproti in odgovorila:
— Najemniki smo...
— Nič posebnega ni ta bajta? — je pripomnil.
— Paša se vrne vsak čas, počakajte malo! — je dejala mati.

— Pelagija Nilovna!
— Pa sva se seznanili...
Mati je vzdihnila in smehljuje pogledala dekleta.
Malorus ji je pomagal pri slačenju in jo vprašal:
— Zunaj na polju — precej! Močan veter.

Njegov mir, mehki glas in preprost izraz so ohrabril mater.
— Kdo vam je prebil čelo, mati?
— Kdo vam je prebil čelo, mati?
— Kdo vam je prebil čelo, mati?
— Kdo vam je prebil čelo, mati?

— Oh, ti človek! — je vzdihnila mati.
Nataša je nekaj ognjevitno zamrmrala. In zopet je zapel zvonki glas Malorusa.
— Oh, vi ste še mladi... Niste še mnogo vode popili! Vsak ima mater, ampak ljudje so — zlobni. Porod je težak, ampak še težje je človeka poboljšati...

Šli služiti v Trst, toda kasneje se je zvedelo, da sta se potegnili nekam v nižjo Italijo in sta tam sedaj pri "regimentu", kjer je od vojake sem služi njihova dobro znana teta Matilda.
"Ne, Zakaj pa?"
"Meda so delili neke letake, pa so jih prijeli. Pri hišni preiskavi so našli pri Čargovih na kašči pod streho celo dve stari avstrijski puški, pri Lukmanovih pa vrečko smodnika. Stvar je pač zadostovala, da zdaj sedijo. Obsojeni še niso in tudi tako kmalu najbrže še ne bodo. Vsi trije Loputnikovi so pri milici. Skačejo po vasi in stikajo kje bi kaj našli, da bi nesli oblastem na nos. Dvakrat so jim že dobobra premleli kosti, toda vse nič ne pomaga. Treba jim bo popolnoma zaviti vratove.

Holandski parnik Orania, ki se je potopil v bližini portugalskega pristanišča Leixides. Parniki in moštvo so se rešili.

— Kaj pa pri nas? — je vprašal Bernard.
"Prilaz je vse po starem. Samo oče se včasih nekam po toži, da ne ve, če bo kaj iz tebe."
"Z mene, ha, ha."
In po tem pomenku sta spet obmolnila. Obema je bilo nekako nerodno. Ludvik se je zamaknil v strop in začel polglasno fuliti neko narodno pesem. Bernard pa je kar naprej raztegal na prtu tisto kapljo vina in mislil. Ada mu ni šla iz glave. Sinoči se je bil zatekel v bar in tam je videl med baletkami dekle, ki je bilo tako čudovito podobno Melinarjevi Nanci, pri kateri je doživel svoj prvo uro omame in spoznanja. Ves večer je gledal v tisto baletko in jo končno poklical k sebi. Rekla je, da je Nemka, toda govorila sta italijansko. Z nekim grenkim smehom mu je pripovedovala o Trstu, Benetkah in Milanu. On pa ji je pravil o svoji vasi, o domu, o ljudeh in tako skušal kaj spraviti iz nje. Ona pa ni vedela o vsem tem prav nič. Rekla je, da je tudi ona iz vasi doma; več ni vedela. Povedala je, da ji je ime Ada in da hodi od mesta do mesta. Ko je Bernard odhajal, je dejal, da bo še prišel. Naj le pride, je odvrnila, da se bosta še kaj pomenila.

Tako je premišljeval Bernard in ugibal na kakšen način bi poprašal Ludvika o Nanci. Vedel je, da je Nanca Ludvikovo dekle, s katerim je imel tudi otroka že prva leta vojne. Ko se je po vojni Ludvik vrnil domov, je Nanca izginila z nekim Lahom. Ludvik je molče prenašal svojo bolečino in na vse svoje moči delal, da bi prišel do svojega otroka, deklice Tinike, ki se je med tem morala razviti že v dekle. Toda ves trud je bil zaman.
"Kaj pa pri Melinarjevih?" je previdno vprašal Bernard.
To vprašanje je Ludvika nemalo zmedlo. Zlecnil se je in nekaj zajecjal. Z izgubljenim pogledom je pogledal Bernarda in potem na kratko povedal z očitačim glasom, da je stari Melinar umrl, Nanca tudi umrla. Tinika pa je nekje v Trstu ali kje pri svojem očetu.

— Kaj pa je potisnil klobuk na tnilnik in začel pripovedovati z raztrganim glasom:
— "Seveda, da se je pripetilo. Ni vse po starem ne. Tudi na vas je prišlo že precej mestnih navad. Ljudje ne verjamejo več tako slepo v Boga, posebno še odkar smo dobili novega šupnika, ki na vsak način zahteva, da bi mu rekli Don. Piše se ta človek, če se ne motim Don Armando Carralla. Pridiga seveda po laško, saj po naše ne zna. Otroke krščuje kakor se njemu zdi in je zdaj naraščaj oblagodarjen s čudovitim imeni: Romolo, Benito, Gennaro, Lia in tako dalje. Poštar bo menda v kratkem gradil na vasi spomenik. Denar je že nabral med ljudmi; kdor ni hotel dati sam od sebe, je dal s silo. Seveda ni ti treba misliti, da je to stari poštar Hvala. Ne, to je nekakšen kaprol iz Kalabrije ali od kod že, ki se menda niti podpisati ne zna prav dobro. Kako mu je ime pa res ne vem, ker si njegovega imena na noben način ne morem zapomniti.—Pri Žagarjevih se je naselil Italijan. Vzel je v najem žago in mlin, ampak počasi se je polastil vsega posestva pa še vdove Ane povrhu. Celo dva otroka mu je že rodila, seveda brez božjega blagoslova. Starega Franca je vrgel na cesto in je tako zdaj sam neomejen gospodar. Z Ano se včasih malo sporečeta, (saj veš, da

"Vidiš, otrok moj, hiša je prazna, in midva morava na vsak način živeti," je rekel Ludvik.
Tinika se ga je prišla za roko in trudno prikimala:
— "Živeti, kajpak, živeti morava."

Iz Jadranskega koledarja.
HUMOR
Grof Bobby
Bobby: "Nečak se mi je pripeljal iz Salzburga... predstaviti ti ga moram."
Rudi: "Me bo zelo veselilo."
Bobby: "Zelo izobražen fant je, več... angleščino ti obvlada prav tako dobro kako nemščino... (po kratkem premišljanju) mogoče še bolje... več, jaz angleščine ne razumem, zato ne morem tako dobro presoditi..."

Bobby z lovsko puško na rami sreča Rudija.
Rudi: "Kam pa drviš?"
Bobby: "Na lov se odpravljam. Samo denarja mi je zmanjlo za lovsko karto, pa grem, da puško zaštamim. Kaj praviš, dvajset šilingov mi bodo dali, ne?"

Bobby piše v veliki naglici pismo, ki naj bi odšlo še z zadnjo pošto.
"Brž, brž!" priganja svojo ženo. "Prinesi mi med tem ovitek!"
Zena ga prinese. Med tem končuje Bobby pismo, pa zapove svoji ženi:
"Daj, zalepi ta čas ovitek, pa bova spet nekaj sekund pridobila!"

Bobby piše roman. Pri neki priliki bere svojemu prijatelju Rudiju tale odstavek:
"Z zvonika je bilo pet minut čez polnoči..."
Rudi ga preseka: "Oprostite — ura vendar ne bije pet minut čez polnoči?"
Bobby: "A če prehitva...?"

Bobby ogovori na cesti z odkritim občudovanjem nekega neznanega mu gospoda:
"Oprostite, ali vas smem nečesa prosiiti?"
"Š čim vam lahko postrežem?"
"Prosil bi vas za naslov vašega brivca. Še nikdar nisem videl las, ki se jim tako nič ne bi poznalo, da so barvani!..."

Hans Moser in astrolog
Na natpanem tramvajskem pločniku sta se srečala Hans Moser in njegov znanec, profesor astrologije.
Menila sta se o gneči. Tedaj pravi profesor:
"Premislite, dragi Moser, na mesecu je okoli 8000 milijonov prebivalcev. Nič kaj prijetno nam."
Moser je malo pomislil. "Osem tisoč milijonov praviš; seveda mislite na stanje o polni luni. Ob kraju stoje ti reveži drug drugemu kar na glava..."
Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveta." Ali jih čitate vsak dan?

Lovska latinščina
V gostilni so gostje pripovedovali istorije o psih.
"Kar ste doslej povedali, ni vse skupaj nič", je odmahnil z roko stari gozdar. "Poslušajte, kaj se je meni zgodilo. Nekoč je gorelo pri nas in se mi je komaj posrečilo rešiti sebi in svojem golo življenje. Nenadoma pa plane Karo nazaj v gorečo hišo. Čez nekaj trenutkov je že nazaj. In veste, kaj je prinesel v gobcu? Zavarovalno polico proti požaru, skrbno zavito v mokro brisačo!"

Samo v romanu
"Silno napet je tale roman" pravi žena. "Pravkar berem, kako je žena svojem možu prila gumba na sukniču in potem nenadoma našla v žepu njegovega sukniča ljubavno pismo neke druge."
"Le kako morejo ljudje tako neumno pisati!" odgovori mož. "Prvič poč ne bo takšnih pisem pošljal v sukniču, drugi bi bila žena najprej žepu prbrskala in našla pismo... in potem mu, tretjič, sploh ne bi bila prišla gumbov."

PROSVETA, SNPI, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....
1) Ime.....Čl. društva št.....
Naslov.....
Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od naslednjih članov družine:
2).....Čl. društva št.....
3).....Čl. društva št.....
4).....Čl. društva št.....
5).....Čl. društva št.....
Mesto.....Država.....
Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.
SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časna knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.
Voda pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unijsko delo prve vrste.
Pišite po informacije na naslov:
S.N.P.J. PRINTERY
2657-59 SO. LAWDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.
Tam se drže na željo tudi vsa netmana, polarska
AGITIRAJTE ZA "PROSVETO!"

OBISK
(Nadaljevanje in konec.)
In razgovor počasi umre. Molče si sedita drug drugemu nasproti in si ne gledata v oči. Počasni dvigneta kozarce, malo popijeta in jih previdno postavita na mizo. Glavi klonita. Soba je prazna. Ob šipi brendi muha. Tina se preliva med zamazanimi stenami. Ura visi v kotu in počasi seka čas v drobne tresake. Zunaj šumi ulica. Avtomobil hupajo, mečejo blato na pešce in voda klokoče v strelnih žlebih.
Bernard je razlil kapljo rdečega vina na bel prt in jo začel s prstom raztegovati v rožo. Zraven pa je mislil na svojo domačijo, na svoje ljudi, na cerkev in na vse hiše in na polja, ki so zdaj, ob prihodu Ludvika, tako jasno zaživele pred njim. Počasni je dvignil glavo in vprašal:
"Kaj pa je novega na vasi?"
Ludvik je bil potopljen v svoje skrbi in ni slisal vprašanja. Preklinjal je sam pri sebi tega prokletega potepuha, ki mu ne da miru. Samo, da bi hudič kaj ne vedel o Tiniki. Koga pa naj brigajo te njegove zadeve in prav zares mu ni prijetno, da bi kdo vtikal prste v njegovo srce.
"Slušaj, kaj pa je novega na vasi?" je spet vprašal Bernard. "Kaj je novega? Nič!" je zamrmral Ludvik.
"Pomislil, saj že cela štiri leta